

1. Je v Nepálu povinná školní docházka?

Ano, dříve byly povinné tři roky základní školy, dnes (2006) je povinná docházka pětiletá. Přesto však některé děti do školy nechodí, protože jim to nedovoluje finanční situace jejich rodičů.

2. Musí se ve všech nepálských školách platit školné, nebo existují i takové, kde lze získat vzdělání bezplatně?

I v Nepálu existují školy, kde mohou žáci získat vzdělání bezplatně. V každém nepálském městě jsou státní školy, které jsou zdarma, a školy soukromé, na kterých se za výuku platí. Ve městě Baktapur, kde žije Punam, jsou tři státní školy. Problém je ale v tom, že tyto tři školy nemají dostatek míst pro všechny děti z Baktapuru. Takže ostatní děti musejí chodit do soukromých škol.

Děti z bohatých rodin navštěvují ty nejlepší soukromé školy, protože tam mají zaručené dobré a kvalitní vzdělání. V těchto školách jsou totiž zaměstnání nejlepší učitelé a profesori (školné v těchto elitních zařízeních se pohybuje v rozmezí 15–20 EUR měsíčně). Děti, jejichž rodiče si nemohou dovolit platit za tyto drahé školy, navštěvují levnější, méně kvalitní soukromé školy (v nich činí školné 4–6 EUR za měsíc). Bohužel však většina dětí nemá prostředky ani na zaplacení takovýchto škol, a proto buď musejí navštěvovat velmi levné školy, ve kterých platí měsíčně přibližně jedno EURO (do takové školy chodí i Punam), nebo zůstávají doma a nikdy se nenaučí číst a psát.

3. Jak je možné, že nepálské zaměstnavatelé najímají dětské pracovní síly? Děje se tak i jinde ve světě? Není dětská práce nezákonná?

Děti nejsou zaměstnány oficiálně. Majitelé firem a továren zaměstnávají jejich rodiče a děti chodí do práce s nimi a pomáhají jim. V kamenolomech a cihelnách jsou zaměstnanci placeni podle objemu odvedené práce. Čím více kamení dělník rozbije a čím více cihel vyrobí, tím více peněz dostane. Například v cihelně zaměstnavatel na konci každého pracovního dne spočítá, kolik cihel bylo vyrobeno, a podle toho vyplatí své zaměstnance. Proto děti pomáhají svým rodičům a pracují. Každý (byť dětský) pár rukou navíc znamená pro rodiče více vyrobených cihel, a tudíž více vydělaných peněz. Rodina pracující v cihelně tak vydělá v průměru 20 EUR měsíčně.

Ačkoliv oficiálně není dovoleno, aby děti byly využívány jako pracovní síla, s dětskou prací se bohužel můžeme setkat po celém světě. Běžně pracují děti v různých částech Afriky, Asie, Oceánie a Jižní Ameriky. To, že musejí v tak útlém věku pracovat, je pouze jeden z problémů, kterým každodenně čelí.

4. Proč si rodiče nemohou dovolit poslat své děti do školy? Vždyť se zdá, že školné není příliš vysoké.

Vezměme v úvahu, že rodina, která pracuje v cihelně, vydělá měsíčně přibližně 20 EUR. Jelikož v Nepálu mají všechny rodiny tři, čtyři nebo i více dětí, snadno si spočítáme, že pokud by rodiče poslali všechny své děti do školy, už by jim z výplaty nezůstalo ani na jídlo. Tak mnoho rodin posílá do školy alespoň jedno ze svých dětí, zatímco ostatní děti se starají o domácnost nebo pomáhají rodičům v jejich zaměstnání. Obvykle je vzdělání dopřáno nejstaršímu synovi.

Vzdělání svým dětem nemůže zajistit mnoho rodičů i proto, že kromě školného je nutné platit i za knihy, učebnice, sešity, tužky, barvy a další školní pomůcky. Za tyto pomůcky se musí platit v soukromých i státních školách.

5. Jak zasáhlo do Punamina života natáčení filmu? Jak se jí nyní (2006) daří?

Autoři filmu se rozhodli dlouhodobě podporovat Punam i její rodinu. V současné době platí Punam, Rabině a Krishnovi školné i školní pomůcky, což celé rodině velmi pomůže. Rádi by, aby všichni sourozenci získali kvalitní vzdělání a aby Punam měla možnost v budoucnu studovat na univerzitě. Zdá se tedy, že natočení filmu bude mít na život Punam zásadní vliv.

6. Jak se může změnit Punam život, pokud se jí podaří dosáhnout vyššího vzdělání?

Pokud Punam vystuduje vysokou školu, bude mít možnost získat lepší práci. Nebude muset pracovat na farmě, v továrně, cihelně nebo kamenolomu, kde by byla velmi špatně placena. S dobrým vzděláním se bude moct stát třeba učitelkou nebo lékařkou, bude mít možnost pracovat například v nějaké firmě, prodejně nebo bance. Tak vydělá více peněz a bude moct žít v hezkém domě, vést normální život a poslat své děti do školy.

7. Zlomenina nohy je u nás běžně léčena bez trvalých následků. Proč je tedy Rabina tímto zraněním doživotně hendikepovaná?

Rabina vypadla z okna a zlomila si nohu. Protože její rodiče neměli peníze, aby ji odvedli k lékaři, který by jí nohu dal do sádry, noha srostla křivě. Zlomenina se jí špatně zahojila také proto, že kvůli nedostatku peněz nepije mléko a nejí sýr ani další mléčné výrobky. Rabina tak nemá dostatek kalcia, které napomáhá zdravému růstu kostí. Autoři filmu se rozhodli, že Rabině zaplatí operaci, která by jí měla pomoci.

8. Jak je možné, že je v Nepálu už rok 2062?

Oficiálním kalendářem používaným v Nepálu je **Bikram Sambat**, který vychází ze staré hindské tradice. **Tento kalendář má „náskok“ něco málo přes 56 let** před naším gregoriánským kalendářem. Nepálský kalendář začíná prvním dnem měsíce Baisakh, který obvykle připadne na 13. nebo 14. dubna gregoriánského kalendáře. Takže nepálský rok 2062 začal, když u nás byl ještě rok 2005, a skončil v první polovině roku 2006. Spolu s kalendářem Bikram Sambat je ale v Nepálu používán i náš, gregoriánský kalendář.

Podle legendy se začátek používání nepálského kalendáře váže k vítězství slavného krále Vikramaditya nad Sáky, ke kterému došlo v roce 56 před n. l.

Odpovědi na otázky vypracovali:

Lucian Muntean, režisér a kameraman filmu

Natasa Stanković, scenáristka a producentka filmu

Odkazy a kontakty:

Autoři snímku zůstávají s Punam v kontaktu i po natáčení.

Chcete-li Punam jejich prostřednictvím něco vzkázat, pošlat jí fotografie vaší třídy nebo ji jen pozdravit, pište na e-mailovou adresu: lunaris@EUnet.yu

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Loretánské nám. 5, 118 00 Praha 1

www.mzv.cz,

e-mail: info@mzv.cz,

tel.: 224 181 111

Nadační fond Potala

Horovo náměstí 3, 180 00 Praha 8

www.potala.cz,

e-mail: potala@potala.cz,

tel.: 284 822 676

Doporučená literatura:

Filipský, J. a kol.: Dějiny Bangladéše, Bhútánu, Cejlonu, Maledív, Nepálu, Pákistánu a Šrí Lanky. Nakladatelství Lidových novin, Praha 2003.